

VECKOBLADET

Nr 19 webbform

090529

Kultur

Klostergårdsskolans internationella vecka. Fredag 29 maj
9.30 Morgondans för alla med Adams. Uppträdanden
13.15 Det stora internationella karnevalståget med Capoeira
14 – 19 Mat serveras. Elevuppträdanden. Kurdisk dans. Thaiändsk dans. Persiska danser
19 Damorkestern

Pressgrannar

Rädsian för massutbildningen

Det finns gott om forskning som pekar på att ju längre man håller samman klasser och skolor, och låter eleverna slippa välja utbildnings väg alltför tidigt, desto mindre slår klassbakgrunden – tydligast mätt i just utbildningsnivå – igenom i utbildningsframgång.

En sammanhållen utbildning för alla betyder därför att borgerlighetens barn inte automatiskt tillförsäkras höga positioner i samhället, utan tvingas konkurrera med fler.

Men precis när den meritokrati som liberaler alltid hyllat i teorin är på väg att slå igenom, rullas den nu tillbaka. Meritokratin var tydligen aldrig tänkt för alla.

Petter Larsson, Efter Arbetet, 22 maj.

Israelaraber ska avkrävas lojalitet

Den israeliske utrikesministern Avigdor Liebermans parti Yisrael Beiteinu kräver att alla medborgare ska svära lojalitet mot Israel som judisk stat.

”Inom kort lägger partiet fram ett lagförslag enligt vilket samtliga medborgare ska svära lojalitet mot Israel. Den som vägrar ska inte tilldelas nationellt id-kort, vilket krävs bland annat för att öppna bankkonto eller skaffa körkort. Dessutom ska den som vägrar göra värnplikt eller civil samhällstjänst kunna berövas sitt medborgarskap.”

TT, citerat i DN 26/5

Nytt monument i Lund

Så har Lund fått ett nytt monument, så nytt att schaktvidundren ännu inte lämnat området. Invigningen av minnesmärket, som är placerat i motorvägen vid Råby, skedde den 25 maj. Monumentet har rests för att påminna om att delar av mänskligheten, den gren som kallas "homo automobilicus", saknar förmåga att planera för långsiktig hållbarhet. Monumentet bär sålunda namnet "**Kortsynthet**".
Ulf Nymark

Högni hedersdoktor

På fredagen promoveras Högni Hansson till hedersdoktor av naturvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet. Det är ett utomordentligt gott val. Jag lyssnade på honom på torsdagsförmiddagen när han talade på ett seminarium i Ekologihuset under rubriken "Att veta och handla eller att handla mot bättre vetande." med underrubriken "Bly i Landskrona". Han introducerades av Henrik Smith, professor i zooekologi, och ansvarig för den miljövetenskapliga utbildningen. Henrik citerade en artikel där stod att det finns tre personer som mer än andra har varit viktiga för medvetenheten om miljöfrågorna i Sverige: Hans Palmstierna, som väckte opinion mot giftspridningen, Georg Borgström som lyfte fram hur planetens resurser var ändliga och Högni Hansson som visade hur man kan hävda krav på en god livsmiljö mot ekonomiska och politiska intressen.

Kampen om blyhalterna

Högni var chef för miljökontoret i Landskrona kommun i ett trettiotal år, detta i en stad som har betecknats som den mest nedsmutsade i Sverige. Man hade tung kemisk industri: Supra som gjorde konstgödning av fosfat och ammoniak, Boliden-Bergsö som arbetade med återvinning av blybatterier från hela Norden och ScanDust som återvann metaller från avfall inom stålindustrin. När Öresundsvärket lades ner sågs dessa företag som avgörande viktiga för Landskrona och inga hinder fick läggas i vägen för deras verksamhet.

Vad Högni gjorde var att mäta blyhalter i skolbarnens blod, kolla födelsevikter och missbildningar hos nyfödda och odla grönkål och sallad på Landskronas kolonier. Han kunde steg för steg påvisa hur blyhalterna låg långt över gällande gränsvärden och hur detta var starkt kopplat till hur nära man bodde industrierna. Företagen och Landskronas politiker blev alltmer upprörda, inte över sakernas tillstånd och hoten mot Landskronabornas hälsa utan över publiciteten. Landskronas miljöproblem blev ju kända över landet och kommunens näringslivskontor fick svårigheter. Saken var klar, Högni fick sparken av kommunen.

Det som då hände var att kommunens invånare mobiliserade, ordnade demonstrationer på gatan och gick på politikerna. De tvangs faktiskt att ta tillbaka uppsägelsen. Det här var i början av 1980-talet och Högni har sedan dess fortsatt att mäta och

tvunga fram miljöåtgärder från företagen. Han är ingen vetenskapman, men han har oavbrutet arbetat systematiskt och använt vetenskaplig metodik och vetenskapliga fakta.. Och han har varit envis, också när han har stått ensam mot hela etablissemangen: kommunen, företagen, länsstyrelsen och Naturvårdsverket.

Vad kan vi lära?

Det finns några lärdomar att dra av berättelsen om Högni Hansson. Det ena är att en förvaltningschef med civilkurage och uthållighet kan stå emot och vinna över politikerna i en kommun. Det är vi inte vana vid, t.ex. inte i Lund. Här är förvaltningscheferna mjuka i kanten, kompromissar med sina övertygelser och skriver många gånger under förvaltningsskrivelser som är dikterade av den politiska majoriteten. Jovisst, vi lever i en demokrati och det är politiken som ska styra, men det är i nämnder och fullmäktige de besluten ska tas, inte i slutna rum där presidiet och förvaltningstjänstemännen skriver ihop sig.

Den andra är att Högni har kunnat överleva och vinna enbart genom att han gått till offentligheten. Det är löpsedlarna, Rapportinslagen och debattartiklarna som har gjort jobbet. De fakta han har haft till grund har inte kunnat tigas ihjäl. Det är sällan man ser ett så tydligt exempel på medias makt. Det var när invånarna kunde läsa om hur det stod till i Landskrona Posten och Kvällsposten som de tog till gatorna.

Lita till massorna!

Det här får mig att minnas några gamla maoistiska slagord. Jag hade inte mycket till övers för sådana när de var som populärast, men det fanns några som jag fann värdefulla och som borde kunna tilltala var och som är av demokratisk övertygelse. De handlar om vilka uppgifter man har som tjänsteman eller politiker eller i någon annan position där man har att fatta beslut. Vad bör då vara vägledande, vad är uppgiften? Jo, säger den första: Tjåna folket!

Det är ju vackert och det är klart att det är ens uppgift, tänker man, men lite floskelbetonat är det ju. Hur precis ska man göra då, finns det någon vägledning? Jo det finns det, och då kommer det andra som ett klubbslag: Lita till massorna! Va, vilka massor?

Ja vad betyder det i vårt samhälle? Jo, det innebär naturligtvis att man ska föra ut fakta och frågeställningar till den breda allmänheten. Det gör man genom att gå till pressen eller i våra dagar kanske webben. Folk ska kunna ta ställning själva. Det kan ju låta självklart på ett sätt, men det är det inte alls. Det finns alltid en frestelse i att avhandla och besluta i dolda införstådda kretsar där kloka män förmodas ordna allt till det bästa. Och vilken fråga är inte alltför komplicerad för att dryftas bland kreti och pleti. Det var ju sådana argument som gjorde att det dröjde så länge med allmän och lika rösträtt. Först var det fattigt och obildat folk som säkert skulle rösta fel, sen var det kvinnor som inte borde bry sina små hjärnor med politik och sådant.

Är det här då en säker väg till goda beslut? Nej. Folket kan ha fel och massorna kan bli missledda. Och man kanske inte når ut till folket. Tidningarna är inte alltid så mycket för att lyssna, de har ju så mycket annat att tänka på, och då får man pröva andra metoder. Men det är den enda rimliga vägen och den brukar kallas demokrati. Demokrati är den minst dåliga av alla metoder att styra samhället. Ja, det är sådan reflexioner man kan göra sig när man har hört Högni tala om kampen om blyet i Landskrona.

Sten H.

Spisen och dasset

Nytt och anmärkningsvärt: tre ledande kommunalpolitiker (V) går ut på den ledande regionala tidningens debattsida och ifrågasätter en hörnsten i partiets ekonomiska politik, och får svar av tre andra kommunalpolitiker plus partiföreningens ordförande.

Detta är naturligtvis utmärkt. Vänsterpartiet har i Lund mer än tjugo gånger så många väljare som medlemmar, och nu får de förra chans till vetskap om en viktig intern debatt.

I sakfrågan kan intressanta argument framföras från båda sidor. En viktig skillnad mellan rotavdrag ("spisen") och avdrag för hushållsnära tjänster ("dasset") är att de förra är/bör vara en tidsbegränsad åtgärd för att överbrygga en lågkonjunktur i byggbranschen medan behovet av hushållsnära tjänster är konstant.

"De fyra" menar att vissa byggjobb förutsätter en viss expertis och/eller formell behörighet, vilket ju sällan är fallet med de hushållsnära tjänsterna. De säger också att det är de välbeställda som kan utnyttja avdraget för de senare och att det ofta är andra som skulle behöva dem bättre. Men detta är bara ett specialfall av samhällets allmänna orättvisa vilken i första hand bör bekämpas med allmänna medel.

"De fyra" hänvisar till ett sådant medel: kortare arbetstid. Men här blir det åter en obalans i argumentationen. Skatteavdragen är befintliga, konkreta åtgärder som det gäller att ta ställning till. Kortare arbetstid är för närvarande en vag vision. Vänsterpartiet har tonat ner kravet vilket är klokt med tanke på det växande behov av arbetskraft och arbetstimmar som inte minst befolkningspyramiden skapar, något som bland annat ekonomen Anna Thoursie har utrett och framhållt.

Ska vi tala visioner kan vi påminna om Karl Marx som såg fram mot ett tillstånd där människan blev hel genom att blanda praktiska och teoretiska sysslor: fiska på morgonen, filosofera på kvällen etc. Det är inte fel att byrådirektören murar sin egen spis även om en sotare sen måste inspektera och godkänna resultatet.

Gunnar Sandin

Mörkrets hjärta Islamistinvasjon i Somalia

President Sharif Sheikh Ahmed vädjar om hjälp från det somaliska folket i hemlandet och diasporan att bekämpa utländska militanta islamistrebeller i Somalia.

Det var president Sharif Sheikh som ledde De islamiska domstolarna som med stöd från folket lyckades upprätta stabilitet och rättssäkerhet i en stor del av Somalia. Etiopiens USA-stödda invasion fördrev honom från makten 2006. I januari i år valdes han till president sedan den etiopiska invasionen upphört.

Nu vädjar han till Somalias folk, inte till några utländska makter, att hjälpa honom att försvara landet mot en ny invasion. Det är 500 utländska jihadkrigare som samlats i landet. I lördags rapporterade Times att dessa kommit från Storbritannien, USA, Kanada, Pakistan, Afghanistan och Saudiarabien de senaste veckorna.

Sedan islamistrebellerna 7 maj inledde nya attacker mot de styrkor som lyder under landets provisoriska regering har över 200 dödats och 700 skadats. TT-AFP, Mogadishu.

Gunnar Stensson

Jag har bestämt mig!

EU-valet närmar sig och den politiska temperaturen stiger raskt. Just nu är den väl ungefär ett tiotal grader över den absoluta nollpunkten dvs runt -250 grader C, vilket är rätt kallt även för en svensk vår.

Varför det är så kan man ha många teorier om. Min egen huvudförklaring är valets obegriplighet. Hur skall man veta vad det parti man röstar på kommer att tycka i EU-parlamentet. Dels är partierna ganska vaga och lämnar ett stort utrymme åt de enskilda kandidaterna, dels så skall säkert partiernas ställningstaganden slipas av mot de i Sverige tilltänkta regeringsalternativen för att inte skapa missämja inför det "riktiga valet" om ett år. Som om detta inte räckte så skall de eventuella åsikter som finns kvar tröskas genom de svårgenomskådade partigrupperna i Bryssel. Där samlas partier med liknande partinamn men väldigt olika åsikter i dessa grupper som sen röstar gemensamt i parlamentet. Som ett exempel på obegripligheten så kan man bara tänka på det svenska miljöpartiet som hela tiden ingått i den mycket EU-positiva gröna gruppen även under alla de år som man verkade för att Sverige skulle lämna EU. Att försöka ta reda på vad en röst på vänsterpartiet är en röst på i partigruppernas EU är en för mig alltför svår uppgift, vänsterpartier i Europa tycker rätt olika saker tycker jag mig förstå.

Vad skall man då dra för konsekvens av denna i mitt tycke hopplösa situation? Längre tänkte jag låta bli att rösta men nu har jag bestämt mig. Det får bli Piratpartiet! Ett smalt och fanatiskt parti som man kan vara helt säker på att det driver sin huvudfråga, "den digitala människorätten" i alla lägen. Piratpartiet har helt enkelt ingen annan fråga att kompromissa bort saker mot, det känns tryggt. Jag tycker genuint illa om att Sverige, och alla andra EU-länder, betraktar elektronisk kommunikation som något som är helt självklart att avlyssna på samma sätt som Stasi i det forna DDR öppnade alla brev mellan privatpersoner. Finns det någon viktigare fråga att driva i EU-parlamentet idag? Jag kan inte komma på någon så nu har jag bestämt mig. Har du?

Vad det gäller det "riktiga valet" om ett år är det inte riktigt lika enkelt. Just nu går jag och grannar på frågan som Rickard Falkvinge ställde i ekots lördagsintervju för en dryg vecka sedan. Piratpartiets frågor är inte självklart viktigast i riksdagsvalet men det du skall fråga dig själv är: "tycker du att piratpartiets frågor är viktigare än **skillnaden** mellan det röda och blå laget inom andra områden som miljö- och välfärdsfrågor". Om man ser till den politiska praktiken så är alla de befintliga partierna genuint opålitliga vad det gäller det elektroniska övervakningssamhället.

Göran Persson

På piratpartiets [hemsida](#) finns mer info om vad partiet vill.

The Obama Code II

George Lakoff är professor i kognitiv vetenskap i U.C. Berkeley. Han har analyserat Obamas sätt att kommunicera. Han säger att Obama utnyttjar sin eminenta talarbegåvning till att skapa enighet kring fundamentala amerikanska värden. Han anknyter till åhörare genom att använda något som kognitionsforskare kallar det kognitiva undermedvetna. Han låter sina djupaste idéer strukturera det han säger och överför då dessa idéer på ett omedvetet och automatiskt sätt. Lakoff kallar Obamas strategi "The Obama Code" och säger att den innehåller sju djupa, insiktsfulla och subtila, intellektuella steg.

Det första steget innebär att skilja mellan politiska program och de värderingar som de antas

stå för. Ett politiskt projekt som lanserats som progressivt motsvarar kanske inte det som presidenten ser som fundamentala amerikanska värden. Ett politiskt program skall bedömas utifrån vilka värden det står för inte vilka intressen eller vilkas intressen det tjänar.

Det andra steget handlar om innebörden i de fundamentala amerikanska värdena. Lakoff menar att de, ofta omedvetna, värderingarna i det progressiva tänkandet vilar på empati. Ett inkännande i andra människor som leder till handling. Målet är att förbättra sig själv, nationen och hela världen. De empatiska moraliska värdena är motsatsen till de konservativas fokus på individuellt ansvar utan socialt ansvar. Lakoff uttrycker sig mycket allmänt och är inte explicit när det gäller vilka dessa fundamentala amerikanska värden egentligen är. Man får gå till Obama själv som uppenbarligen menar att de värden som är gemensamma för en majoritet amerikaner är empatiska till sin natur. I sin bok "The Audacity of Hope" har Obama ett kapitel med rubriken "Values". När han där talar om de amerikanska självständighets- och rättighetsförklaringarna och nämner att "Alla är födda jämlika" och rätten till "Liv, frihet och att söka lycka" är det uppenbart att dessa målsättningar har en empatisk innebörd. Någon sådan anknytning märks dock inte när han räknar upp de egenskaper som kan ha varit förutsättning för amerikanska framgångar – "självförtroende, självtillit, självkritik, risktagande, framåtanda, disciplin, måttlighet, hårt arbete, sparsamhet, personligt ansvar, uppskjuten belöning".

Obama medger att amerikanen är "individualistisk at heart" och att frihet ofta fått en negativ innebörd som att ingen överhet skall lägga sig i den privata sfären. Ett uttryck för detta är amerikanens misstro mot den federala regeringen och FN. Men amerikanen uppskattar gemenskap, samarbete med grannar, familjen med de förpliktelser det innebär mellan generationerna. Han är patriotisk och medveten om sina medborgerliga skyldigheter. "Vi tror på någonting som är större än vi själva vare sig det gäller religion eller etiska regler. Vi uppskattar uttryck för ömsesidig respekt som hederlighet, ärlighet, ödmjukhet, vänlighet, artighet och medkänsla". De egenskaper och beteenden som Obama nämner uppskattas nog lika mycket av konservativa som av progressiva. När George W. Bush i sitt installationstal nämnde "compassionate conservatism" så var det förstås ett uttryck för medkänsla även om han menat att den skall uttrycka sig i form av allmosor. Naturligtvis är det möjligt att det i den amerikanska konstitutionen finns formuleringar som kan tolkas som ett empatiskt imperativ. Det anser i varje fall historikern Lynn Hunt som i sin bok "Inventing Human Rights" dragit den slutsatsen. Ett fundamentalt amerikanskt värde som är diskutabelt är den s.k. "exceptionalismen" – föreställningen att amerikanerna har en särskild uppgift i världen. Medborgarna i världens första demokrati ser sitt samhälle som en förebild för den övriga världen och vill "hjälpa" andra att nå samma mål. Barack Obama verkar vara beredd att axla uppdraget som världens moraliska ledare.

Oavsett hur det egentligen förhåller sig med de fundamentala amerikanska värdenas empathihalt skulle det innebära en oerhörd politisk framgång för Barack Obama om han lyckades frånta republikanerna problemformuleringsprerogativet när det gäller värdefrågor.

Det tredje steget kallar Lakoff "biconceptualism". Det grundar sig på att många amerikaner som identifierar sig ideologiskt som konservativa eller politiskt som republikaner ändå delar de progressiva fundamentala amerikanska värderingarna åtminstone i vissa frågor. Det är skälet till att Obama inte velat kalla sig liberal eller progressiv. Han ser sig själv helt enkelt som en amerikan med de värderingar som omfattas av majoriteten. Denna "biconceptualism" är också grunden för Obamas satsning på "bipartisanship".

Det fjärde steget är Obamas syn på regeringens uppgift. Det är inte en fråga om huruvida regeringen skall vara stor eller liten utan om att den fungerar och sköter sin huvudsakliga

uppgift – att skydda och stödja medborgarna. Skyddet skall inte bara vara polisiärt och militärt utan också gälla miljön, konsumenter och arbetare, katastroffer och investerare. Stödet skall ges jämlikt och omfattar till exempel utbildning, infrastruktur, banksystem och aktiebörs. Det aktuella ekonomiska stödpaketet är ett stödprojekt. Ju mer du tjänar på samhällets stöd och skydd ju mer är du skyldig att ge igen. Därför är progressiv beskattning en form av moralisk bokföring.

Det femte steget handlar om sambandet mellan moral och ekonomi. Obama säger att en budget är ett moraliskt dokument. Utbildning, energi, sjukvård och bankverksamhet bildar kärnan i Obamas ekonomiska program därför att de är basen för regeringens uppgift att skydda och stödja folket.

Lakoff har sedan en del tankar om skillnaden mellan konservativ och progressiv ideologi. Det är vanligt att schablonmässigt beskriva ideologiska skillnader i termer som högers egoistiska individualism och vänsters empatiska kollektivism. Lakoff menar att det finns en annan viktig skillnad – i synen på orsakssamband. De konservativa tenderar att tänka i termer av lokal och direkt kausalitet. Om varje individ skall vara fullständigt ansvarig för konsekvenserna av sina handlingar måste dessa handlingar vara den direkta orsaken till konsekvenserna. Följaktligen har den fattige själv orsakat sin fattigdom och den arbetslöse sin arbetslöshet. Om systematisk kausalitet existerar så måste följden bli att de mest fundamentala konservativa moraliska och ekonomiska grundsatserna är felaktiga. Om det individuella ansvaret – inte det sociala – är det avgörande moraliska kriteriet så kräver det att kausaliteten är lokal och direkt.

Lakoff påpekar att global ekologi och global ekonomi är exempel på systemisk kausalitet. Med det följer också systemrisk. Eftersom systemeffekter inte ingår i de konservativas filosofi så har de heller inga metoder för att analysera och hantera systemrisk.

Det sjätte steget är att Barack Obama har förstått detta med systemeffekter och handlar därefter.

Det sjunde steget innebär att Obama förändrar det patriotiska språket. Patriotiska honnörsord får olika betydelse för konservativa och progressiva. Sedan lång tid har republikanernas tolkning tillåtit dominera. Det skall Obama ändra på. "Freedom" kommer inte längre ha den betydelse som George W. Bush lade i ordet. I Obamas installationstal förekom begrepp som "equality, prosperity, unity, security, interests, challenges, courage, purpose, loyalty, patriotism, virtue, character, grace" alltid i moralpedagogiska sammanhang och med anknytning till de empatiska principer som Obama anser utgör de fundamentala amerikanska värdena.

Den amerikanska högern har inte visat någon större entusiasm för Obamas moraliska korståg. Möjligen är man oroad för att republikanerna kommer att förlora sin dominans när det gäller värdefrågor. Belysande är en artikel i Wall Street Journal av en av tidningens redaktörer. Under rubriken "Obama Abuses USA" säger Dorothy Rabinowitz att Obamas triumfatoriska europaresa artade sig till en ständigt upprepade avbön för alla de illgärningar som USA utsatt omvärlden för. Hon tillägger att det förmodligen inte är någonting som Obamas många fans har något emot vilket inte är egendomligt "när det vid amerikanska college och universitet sedan årtionden predikats att USA står för snöd vinning, rovgirighet och rasism". Men vanliga amerikaner, säger hon, skall aldrig glömma att Obama var den förste amerikanska president som talat illa om deras älskade fosterland. Med vanliga amerikaner avses här förmodligen de 20 procent som fortfarande identifierar sig som republikaner. På hemmaplan sägs Obama aldrig försumma ett tillfälle att påminna om sin moraliska överlägsenhet över sin föregångare.

Erik Kågström

Staten och skolan

Det största strukturelet i Lunds skolor för närvarande är den direkta skolpengen som tar för liten hänsyn till elevers behov när pengar fördelas till skolan. Elever med funktionsnedsättningar och annan etnisk bakgrund missgynnas. Systemet gynnar etableringen av friskolor på kommunala skolors bekostnad. Försöken att skapa elitklasser leder till sortering och segregation i skolorna. (Se pressklipp från Efter Arbetet på annan plats). Konkurrensen om elever som är en konsekvens av det fria valet leder till en snabbt ökande betygsinflation i Lund och Sverige. Den bidrar till den likvärdiga svenska skolans sönderfall. Betygsinflationen brukar redovisas i pressen.

Förslaget till ny skollag: ökad statlig styrning

Strukturelen förekommer givetvis inte bara i Lund. De gäller hela den svenska skolan.

Det är knappast någon hemlighet att jag var motståndare till kommunaliseringen. Skolorna blev allt mindre likvärdiga. Nedgången blev brantare när friskoleprofitörerna bredde ut sig med förföriska mutor, valfrihet och vinstmaximering. Ett skoltivoli.

I förslaget till ny skollag som kommer inom kort föreslår Jan Björklund att kommunernas skolplaner och kvalitetsredovisningar ska avskaffas. Staten ska ha en skolplan och en mäktig Skolinspektion ska se till att den uppfylls.

Jag förstår att Jan Björklund menar att detta ska ske samtidigt som nuvarande valfrihet och friskolesystem tillämpas. Jag betvivlar att det är möjligt. Skolan kommer i varje fall att förändras i grunden. Och det är bra.

Staten huvudman

1927 kom principbeslutet om gemensam bottenskola för alla barn. Skolplikt. Mina föräldrar hade läst isolerade i sina hem. Det skulle ingen göra längre. Alla barn skulle gå tillsammans. Det var ett historiskt beslut! Jag var minus sex år.

Min medvetna uppskattning av staten som huvudman för skolan härrör från 50-talet då statliga beslut om enhetsskola och senare grundskola revolutionerade utbildningen i min fattiga hemkommun Älgshult. Ecklesiastikminister Edenman (det var fortfarande den kombinerade utbildnings- och kyrkoministerns titel innan kyrkan skildes från staten) gick i spetsen för de socialdemokratiska skolreformerna.

Han utnämnde senare mig till ordinarie lärare. Det var ett nationellt uppdrag. En lärare företrädde staten.

Sin fulländning nådde den svenska grundskolan med läroplan för grundskolan, lgr 69, som utbildningsminister Olof Palme presenterade omedelbart innan han blev socialdemokratisk partiledare och svensk statsminister.

Under 60-talet var jag verksam i Öjebyn i Norrbotten och såg med vilken entusiasm man där drev igenom reformerna steg för steg. Minsta landsortsskola skulle vara likvärdig med alla andra skolor i landet. Läroplaner och kurser var riksomfattande. Lärarutbildningen enhetlig. Som norrbottning kunde en pappa flytta med sina pojkar och flickor till exempelvis Eskilstuna (vilket många gjorde) och se barnen fortsätta med sina grundskolekurser i svenska, geografi, samhällskunskap och historia med samma läroböcker och på ungefär samma ställe i kursen som i Norrbotten.

Det underlättade förstås också den politik som i Norrbotten kallades AMS, Alla Måste Söderut. Men det borgade för likvärdighet och rättvisa. Naturligtvis var kritiken från alla dem som förlorade sina privilegier våldsam liksom från utbildningsfientliga kommuner som såg sina skolkostnader stiga. Men debatten var nyttig och nödvändig.

På Heleneholmskolan i Malmö arbetade jag under 70- och 80-talet med den femgradiga betygsskalan och dess stränga kriterier (som jag ofta opponerade mig mot). Betyg sattes med utgångspunkt från centrala prov. Man måste skriftligt motivera varje avvikelse från provbetyget. Betygskonferenser upptog många långa kvällar i slutet av terminerna och vållade

många konflikter mellan lärarna. Men de var omsorgsfulla.

Så kom gymnasiereformen på 80-talet, mindre genomgripande och mindre nydanande. Mindre uppmärksammas. En försämring var att gymnasiet skildes från grundskolans högstadium.

Tidigare hade man sett högstadium och gymnasium som en enhet. Lärarutbildningen var anpassad till den synen. Det var en fortsättning av det gamla läroverksperspektivet med realskola och gymnasium i samma enhet, en åttaårig utbildning.

På Heleneholmskolan, som var försöks- och demonstrationsskola för Lärarhögskolan, hade vi tidigare haft samma elever från grundskolans högstadium fram till studentexamen. Det var en organisation med många fördelar. Nu finns det elever som byter skola flera gånger per läsår. Det kallas valfrihet.

Skolreformerna genomfördes av staten. Kommunerna hade att tillämpa dem.

Kommunaliseringen

Men på 90-talet kommunaliserades skolan. Jag argumenterade mot kommunaliseringen i Ny Dag, tror jag, och på andra håll. Jag demonstrerade mot den en mörk kväll på Kyrkogatan i Lund. Men Ylva Johansson stödde till slut Göran Persson, trots sannolikheten att kommunaliseringen skulle drabba de svagaste grupperna och landsändarna. Hon lämnade senare V och hamnade i socialdemokratiska regeringar.

Så småningom tvingades jag gilla läget. Jag var ledamot i skolstyrelsen och senare utbildningsnämnden i Lund under hela 90-talet. Vi ansträngde oss att ordna allt till det bästa för Lunds elever. Bland annat genom att producera alltmer förfinade skolplaner och framför allt kvalitetsredovisningar.

Den kommunala skolplanen blev aldrig bra. Inte ens de politiker som kompromissade ihop den var nöjda. Däremot fungerade lokala skolplaner och kvalitetsredovisningar väl och skulle mycket väl kunna fortsätta och vidareutvecklas med staten som huvudman.

Den skolplan för Lunds skolor som ska antas av fullmäktige nu i juni är produkten av en ändlös politisk dragkamp. Den kommer sannolikt omedelbart ifrågasättas.

Lunds trånga horisont

Jag anpassade mig till det reellt existerande systemet. Riktigt korrumpad blev jag 2002 när jag blev ordförande för Utbildningsnämnden. Tjänstemännen på skolkansliet var professionella och mycket trevliga liksom nästan alla rektorer och skolledare. Vi satsade gemensamt på att göra Lund till bästa skolkommun.

Korrumpad, vad menar jag med det? Jo, jag såg ju mycket väl skolans sönderfall i Skåne och Småland och Norrbotten och hela Sverige. Jag såg att skolan blev mindre och mindre likvärdig. Jag kunde konstatera att kunskapsnivån sjönk på många håll.

Men jag var som sagt korrumpad. För mig blev Lund den trånga horisonten. Skolan i Lund var bra. Med kvalitetsredovisningar och stränga granskningar höll vi nivån uppe, i den mån det var nödvändigt med tanke på akademikerbefolkningen och de högt kvalificerade lärarna i Lund, som klarade att hålla en hög kvalitet på egen hand.

Jag blundade för missförhållandena på andra håll eller rentav triumferade, när jag märkte hur mycket bättre skolan i Lund var jämfört med t ex den i Kävlinge. Jag gladdes över att skolan i Kävlinge inte var likvärdig med skolan i Lund.

Staten huvudman

Nu har Jan Björklund, den svenske rikspolitiker jag kanske är allra mest kritisk mot, i det nya förslaget till skollag sagt att lokala skolplaner och kvalitetsredovisningar ska avskaffas. Först reagerade jag som lokalpolitiker. Detta var ju kvalitetsinstrument som vi ägnat så mycket arbete åt! Björklunds förslag var dumt och odemokratiskt! Som vanligt.

Sedan blev jag mer grubblande. Likvärdighet. Statliga åtgärder mot betygsinflationen och det därmed förenade geschäftet på elevernas bekostnad. Statlig styrning, minskning av antalet

alternativ, statlig kvalitetskontroll. Hur förhöll sig Björklunds partikamrater i Lund till förslagen i den kommande skollagen? Hur stämde de med deras entusiasm för luftiga alternativ, självreglerande resursfördelning och bifall till alla slags friskolor?

Detta kunde kanske vara ett steg i riktning mot att ge tillbaka staten huvudmannaskapet för skolan. Det är ju ett system som prövats och som fungerat bra i mer än hundra år. Medan kommunaliseringen och valfriheten på mindre än två decennier fragmentiserat och gröpt ur den svenska skolan och gjort den till ett byte för marknadens vargar. Med staten som huvudman kan skolorna åter bli likvärdiga.

Skolinspektionen ska ju inte bara kritisera utan rentav kunna stänga värdelösa skolor, såväl friskolor som skolor i kommunal regi. Och alla dessa meningslösa kurser och valmöjligheter ska bort enligt förslaget till skollag!

Även där har jag varit korrumperad och en gång mot ersättning i pengar fifflat ihop en kurs i skitämnet "Turist-tyska". Hoppas den är försvunnen för alltid!

Som på Klostergårdsskolan

Det är med blandade känslor jag läser Jan Björklunds kommentarer till förslaget till ny skollag som snart presenteras. Den nya skollagen har varit väntad och efterlängtd under hela 2000-talet. Arbetet påbörjades under den förra mandatperioden. Jag är misstänksam. Men jag välkomnar debatten!

Jag kommer aldrig att acceptera elevsortering och elitklasser. Principen är sammanhållna klasser för jämlika studerande. På den punkten är jag omutbar.

Jag var angelägen att hålla mina egna barn borta från allt som luktade socialt urval under deras skoltid. Jag var övertygad om att det var bäst för dem att möta en verklighet där alla nivåer, samhällsklasser, politiska ideologier, religioner och kulturer var representerade. Som på Klostergårdsskolan med dess 21 nationaliteter som på fredag genomför sitt internationella karnevalståg.

Som suverän lärare, utnämnd av en ecklesiastikminister, bärare av ett nationellt uppdrag, avskydde jag tanken att styras av en rektors eller kommunpolitikens idiosynkrasier och fördomar. Makten över mig och över skolan skulle finnas på avstånd och vara abstrakt, rationell och regelstyrd. En statlig, likvärdig skola med klara kunskapsmål och sociala mål, styrd av lagar, var och är vad jag vill ha.

Gunnar Stensson

Förstärk grundavdraget

I Sydsvenskans aktuella frågor i lördags pläderade Anne Dederichs, Nita Lorimer och Mats Olsson, för att stödja avdraget för hushållsnära tjänster. Alla tre är vänsterpartister och kommunalt aktiva. Innan jag går in i just den debatten vill jag ge min syn på de avdrag vi har i skattesystemet. Det finns två typer av avdrag, de skiljer sig åt ganska rejält.

Grundavdraget

Det ena är grundavdraget. Givet en viss inkomst kan du inte påverka grundavdraget, det är fast. Grundavdraget är så konstruerat att du har mest avdrag, i procent räknat, vid en låg inkomst, sen sjunker det hela tiden. En konsekvens av grundavdraget är att du vid en pensions inkomst på 7500 kronor, ungefär garantipensionen, bara betalar ca 22 procent i kommunalskatt. Om du har en pensionsinkomst på 25000 kronor betalar du ca 30 procent i kommunalskatt. Kommunalskatten är progressiv. Fördelen med grundavdragets konstruktion är att du kan lägga en rejäl kommunalskattehöjning utan att det hårt drabbar de med lägst

inkomster. Höj skatten smart genom att ge ett utrymme för att sänka sådana taxor vi vet används av framförallt de med låga inkomster, Grundavdraget är en vänsterkonstruktion.

Övriga avdrag

Jag skall ge ett exempel på övriga avdrag. Du bestämmer dig för att renovera din bostad för 300.000 kronor, samtidigt köper du en bil för 200.000 kronor och lånar till allt. Du får rotavdrag, jag är emot detta, för renoveringen och ränteavdrag för lånet. Observera, du behöver inte ansöka till någon myndighet om detta. Du bara bestämmer dig för att förhöja din tillvaro och så får vi andra skattebetalare betala en del av din renovering och bil. De avdrag jag här nämner är knappast åtkomliga för de med låga inkomster. Andra avdrag, som jag benämner högeravdrag, är bilresor till jobbet och avdrag för pensionssparande.

Finns det då inte alls anledning för staten att gå in och stimulera verksamheter? Absolut, det är statens uppgift. En stimulans som behövs nu är ett investeringsbidrag för att bygga hyresrätter. Med ett sådant, rätt utformat, skulle vi tillgodose ett basbehov och dessutom skapa jobb. Hushållsnära tjänster är inte ett basbehov och skall betala av oss själva.

Avdrag för hushållsnära tjänster

För några år sedan fick vi då detta avdrag som skall sorteras in i det jag kallar högeravdrag, eftersom det gynnar de rika och bara i liten mån är åtkomliga för de fattiga. Du bestämmer dig alltså för att få hjälp med städningen hemma eller att någon skall passa dina barn och så får någon annan vara med och betala. Här vill jag understryka att jag inte har några synpunkter på att man behöver hjälp med detta och att utföra hushållsnära tjänster är ett yrke som alla andra. Jag skulle inte få för mig att kalla detta pigjobb och jag tror att de som kallar det så inte riktigt har klart för sig vad pigor var. Men varför i all världen skall det subventioneras. Ett argument som nämns är att det skapar jobb och gör svart jobb vita. Javisst, samma pengar hade gjorts det också om man satsat de inom andra sektorer. Ur vänstersynpunkt är det bättre att kanalisera pengarna inom kommunsektorn, gärna riktat till hemtjänsten, som är personalintensiv.

Kommunalskatten

Jag kommer att fortsätta diskussionen om detta, inte minst därför att vi behöver höja kommunalskatten i Lund (och regionen?). Demokratisk vänster har påbörjat en diskussion om detta, naturligtvis. Jag hoppas kunna ta fram underlag för hur vi kan höja skatten så mycket som behövs. Men det är då viktigt att de med lägst inkomster kommer så billigt undan som möjligt, så som jag beskrivit ovan. På sikt bör vänstern jobba för att större delen av de allmänna avdragen förs över till grundavdraget. Beskattningen på löner behöver sänkas och då är grundavdraget bra, inte minst ur fördelningssynpunkt. Grundavdraget gynnar dessutom främst kvinnor, generellt, eftersom kvinnor har lägst inkomster.

Sven-Hugo Mattson, Demokratisk Vänster